

Література та джерела

1. Вірченко П.А. Чинники, які впливають на функціонування системи освіти та їх суспільно-географічна класифікація [Електронний ресурс] /П.А.Вірченко. – Режим доступу: <<http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/87362/Virchenko.pdf>>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Сисоєва С.О. Роль освіти в сучасному світі [Електронний ресурс] /С.О.Сисоєва. – Режим доступу: <http://e-learning.kubg.edu.ua/osvitologiya/pluginfile.php/62/mod_folder/content/0/С.О.СисоєваРОЛЬОСВІТИВСУЧАСНОМУСВІТІ.pdf?forcedownload=1>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Ситник О.І. Неперервна педагогічна освіта у контексті навчання впродовж життя у Великобританії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua/Ситник_О.І._Неперервна_педагогічна_освіта_у_контексті_навчання_впродовж_життя_у_Великобританії>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
4. Barber M. How the World's Best-Performing School Systems Come Out on Top / M.Barber, M.Mourshed. - McKinsey and Company, 2007. – 126 p.
5. Cohen D.K. Merit Pay and the Evaluation Problem: Understanding Why Most Merit Pay Plans Fail and a Few Survive / D.K.Cohen, J.M.Richard //Harvard Educational Review. – 1986. – 56(1). – pp.1-17
6. ETUCE action and campaign framework on the economic crisis: Analysis of a mini-survey on the impact of the economic crisis on teacher education in the European Union. – ETUCE, September, 2012. – 34 p.
7. European Commission /EACEA/ Eurydice. Funding of Education in Europe 2000-2012: The Impact of the Economic Crisis. Eurydice Report. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013. – 106 p.
8. Isaacs J.B. Getting Ahead or Losing Ground: Economic Mobility in America / J.B.Isaacs, I.V.Sawhill, R.Haskins. – Washington, DC: Brookings Institute, 2008. – pp. 91-104.
9. OECD. PISA 2006: Science Competencies for Tomorrow's World. – Paris, France, 2007. – 27 p.
10. Putnam R. Education and Social Capital / R.Putnam, J.F.Helliwell // Eastern Economic Journal. – 2007. – 33(1).
11. What is the impact of the economic crisis on public education spending? //Education Indicators in Focus. – December 2013. – OECD, 2013. – 4 p.

В статье изучается влияние экономических факторов на эффективность функционирования непрерывного педагогического образования в развитых европейских странах. Проанализирована взаимосвязь между трудом учителя и совокупностью расходов на образование. Для того, чтобы оправиться от кризиса, крайне важно, чтобы правительства поддерживали государственные инвестиции в качественное образование для всех, особенно в области устойчивого педагогического образования от базового педагогического образования к непрерывному профессиональному развитию.

Ключевые слова: экономические факторы, эффективность, непрерывность, базовое педагогическое образование, индукционная фаза, профессиональное развитие

The article analyses the influence of economical factors on efficiency of continuous teacher education in developed European countries. The relationship between teacher and aggregation of costs of education has been analysed. It has been found that the economic crisis had had a negative impact on teacher education. To recover from the crisis, it is essential that governments support public investment in high-quality education for all, especially in the field of sustainable teacher education from basic to continuous professional development. The new forces of global competition described above will create increasing pressures for the maintenance of social cohesion within Europe. The importance has been stressed of teacher education and training for the long-run economic and social well-being of individuals and societies alike, such policies could also go a long way towards reaching goals of future economic and social prosperity in Europe. Consideration of the economic value of a teacher is particularly relevant to discussions about performance pay for teachers and administrators

Key words: economic factors, efficiency, continuity, initial teacher education, induction phase, professional development

УДК 378:81'243

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Саварин Тетяна Володимирівна
Ворона Іванна Іванівна
м.Тернопіль

Статтю присвячено проблемі використання інтерактивних методів навчання латинської мови. Розглянуто проблему інтерактивності та доцільності використання цих методів під час навчання курсу «Латинська мова» у студентів-медиків. Представлено аналіз можливостей використання кейс-методу як методу сучасних технологій в професійно-орієнтованому навчанні. Детально розкрито сутність поняття «кейс», «кейс-метод». Наведено приклад використання кейс-методу. Зазначено, що метод case-study дає студентам можли-

вість творчо застосувати пройдений мовний матеріал на базі своїх професійних знань і дозволяє їм адаптуватися до реальних і потенційно можливих ситуацій. За допомогою кейс-методу студенти проявляють ініціативу, відчувають самостійність під час засвоєння теоретичних положень та оволодіння практичними навичками. Аналіз кейсів (ситуацій) впливає на професіоналізм студентів, сприяє формуванню їх інтересу до майбутньої професії.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, кейс-стаді, метод «проекту», рольова гра.

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Підготовка висококваліфікованого спеціаліста, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного творчо мислити та діяти в нестандартних ситуаціях та працювати в колективі заради спільного результату є першочерговим завданням сучасної вищої медичної освіти. Сьогодні науковці наголошують на реалізацію особистісно-орієнтованого підходу до організації навчального процесу, де студент виконує активну роль суб'єкта пізнавальної діяльності. Перед викладачами латинської мови у медичному навчальному закладі постає завдання підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення мови, зміцнення їх позитивної мотивації у навчанні. Це стає можливим завдяки використанню інтерактивних технологій і методів навчання, які розвивають основи нестандартного мислення студентів-медиків, дозволяють відхилитися від стереотипності у мисленні й мовленні, покращують уяву.

Аналіз останніх наукових публікацій та досліджень. Теоретичні й практичні аспекти впровадження інтерактивних технологій і методів навчання досліджували багато вітчизняних і зарубіжних вчених – В.І.Євдокимова, Є.І.Пометун, Г.К.Селевко, В.В.Серікова, С.А.Сисоєва, І.С.Якиманска та ін. Т.В.Глазунова та Г.Ф.Демиденко вивчали особливості інтерактивного навчання на початкових етапах навчання у ВНЗ; Х.Р.Армїнян, О.В.Горбунов, М.Н.Захаренкова, Є.П.Калініна присвятили свої роботи конкретним видам усної та письмової діяльності із застосуванням інтерактивних методів; Т.С.Паніна, Л.Н.Вавилова, Є.Я.Голант пропонують у своїх працях класифікацію інтерактивних методів навчання.

Впровадження інтерактивних технологій і методів навчання у практику роботи вищих навчальних закладів освіти потребує нових досліджень, коригування та уточнень. Проведений аналіз існуючої на сьогодні сучасної наукової літератури, дозволяє зауважити, що на сучасному етапі професійна лінгводидактика характеризується недостатньою увагою з боку вчених до проблем навчання мов певного фаху, про що свідчить відсутність спеціальних досліджень, присвячених теоретичним аспектам навчання латиномовної медичної термінології. Тому використання інтерактивних методів навчання на заняттях латинської мови для студентів-медиків розглядається нами як одне з актуальних питань організації професійно орієнтованого навчання.

Формулювання мети статті. Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування переваг використання інтерактивних методів навчання латинської мови у медичних ВНЗ, аналіз найбільш перспективних методів, зокрема методу кейс-стаді і доцільності використання його на заняттях латинської мови у студентів-медиків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні вимоги щодо підготовки спеціалістів у галузі медицини передбачають глибоке знання та розуміння термінології та оволодіння практичними навичками для роботи з міжнародними номенклатурами. Медик або фармацевт має коректно формулювати в усній або письмовій мовленнєвій діяльності спеціальну інформацію, використовуючи професійну мову у спілкуванні з колегами у різних країнах світу. Володіння навичками роботи зі спеціальними термінами, допомагає розвивати професійну ерудицію. При неосмисленому вивченні латиномовної медичної термінології неможливо оволодіти тими поняттями, що використовуються у професійній діяльності.

Лише обґрунтоване вивчення термінів, виділення у них словотвірних морфем та розуміння їх значень дають можливість запам'ятовувати терміни, пояснювати значення навіть незнайомих слів, використовуючи знання основних терміноелементів.

У ВНЗ медичного профілю латинська мова виступає складовою професійної підготовки майбутнього фахівця, тому кінцевою метою викладання дисципліни є навчити використовувати греко-латинські медичні терміни в практичній діяльності фахівця. Оптимальним підходом до професійно орієнтованого навчання латинської мови є цілісний, системний та комунікативно-діяльнісний підходи до навчання. Визначений підхід вимагає обґрунтування провідного методу навчання, утвореного методом викладання (використовується викладачем) та методом учіння (використовується у процесі пізнавальної та практичної діяльності особами, що навчаються) [2, с.102]. Основу латинської медичної термінології становлять термінологічні одиниці, під якими розуміємо власне терміни та номенклатурні найменування, які завжди співвіднесені зі спеціальними поняттями. Саме тому провідними методами викладання латинської мови є репродуктивні методи, основна мета яких – трансляція та відтворення навчальної інформації. За допомогою цих методів стає можливим реалізувати одне з основних завдань – засвоєння термінологічних одиниць з метою їх подальшого використання у професійному мовленні.

Однією з перешкод, що стоїть на заваді успішного оволодіння латинською медичною термінологією студентами у навчальному закладі, є недостатня, а інколи й відверто низька мотивація студентів до вивчення мови. Для підвищення мотивації студентів до оволодіння основами мови фаху викладач повинен орієнтуватися на запровадження, поряд з традиційними, таких методів навчання, які розвивають у студентів уміння самостійно вчитися, критично мислити та практично використовувати засвоєну інформацію у професійній діяльності. Саме такими є інтерактивні методи навчання, які розвивають творчий потенціал особистості, розумову та емоційну сфери.

У дидактичній літературі методами навчання вважають способи організації навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. З іншого боку, метод (грецьке «*methodos*» – буквально «шлях до чогось») – це спосіб досягнення мети; певним чином упорядкована діяльність; засіб пізнання або спосіб відтворення в мисленні предмета, який вивчається [1]. Інтерактивні методи навчання – це такий спосіб досягнення дидактичної мети, при якому навчально-пізнавальна діяльність упорядкована на основі інтерактивної моделі навчання. В основі інтерактивного навчання лежить безпосередній діалог студента з викладачем або один з одним. «Інтерактивний» – здатний до взаємодії, співпраці та діалогу. Мета інтерактивного навчання – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчує свою успішність при вивченні латинської мови, інтелектуальну спроможність. Під час інтерактивного навчання відбувається постійна взаємодія всіх студентів, співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці); викладач і студент є рівноправними, домінування одного учасника навчального процесу над іншими неможливе. Студенти вчать бути спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, вирішувати поставлені перед ним завдання.

В останні роки ефективним інтерактивним методом

навчання є метод кейс-стаді (від англ. Case study – «вивчення ситуації»), відомий у вітчизняній освіті як кейс-метод або метод ситуацій (чи навчання на конкретних прикладах).

Кейс-метод або метод ситуаційних вправ допомагає наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності майбутніх спеціалістів. Він сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз поставлених завдань [4].

Кейс – це події, які реально відбулися і які викладач описав для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії, підштовхнути студентів до обговорення та аналізу ситуації, до прийняття рішень. Перевагою кейсів є можливість оптимально поєднувати теорію і практику, що є важливим при підготовці висококваліфікованих фахівців.

Мета методу кейс-стаді – поставити студентів у таку ситуацію, за якої їм необхідно буде приймати рішення самостійно. Студенти мають визначити першочергові та другорядні факти, вибрати основні проблеми і виробити стратегії та рекомендації щодо подальших дій. Акцент робиться на колективній роботі студентів; роль викладача зводиться до спостереження і управління дискусією студентів.

Студент, який готується до обговорення кейсу в аудиторії, має вивчити факти, зробити висновки, оцінити альтернативи дій в даній ситуації і зробити вибір на користь того чи іншого плану дій. Він має бути готовим представити свої думки під час обговорення в аудиторії, відстояти свої погляди і, в разі необхідності, переглянути початкове рішення. Студент має усвідомлювати, що користь від кейсу він може отримати лише в тому випадку, якщо буде брати активну участь у дискусії.

У рамках кейс-методу достатньо дієвим різновидом групової діяльності є метод «зустріч експертів», який, на нашу думку, доцільно використовувати на заняттях латинської мови. У створеній навчальній ситуації студенти виступають у ролі педагога, передаючи один одному засвоєну інформацію. Навчальна діяльність здійснюється у групах з 4-6 осіб для роботи з певними частинами навчального матеріалу, який об'єднаний у блоки за змістом і логікою. Кожен член групи опрацьовує свою частину матеріалу, потім представники різних груп, що вивчали одне й те саме питання, зустрічаються і обмінюються інформацією. Після цього «експерти» навчають власні групи тому, що дізналися. У свою чергу інші члени групи аналогічним чином опрацьовують власну частину матеріалу. Засвоїти матеріал та отримати цілісне уявлення про явище, що вивчається, можливо лише уважно слухаючи колеги і роблячи відповідні записи, тому студенти зацікавлені у сумлінному виконанні власної та спільної частин роботи. Цінно те, що звітує з теми як кожен окремо, так і група в цілому. На завершальному етапі викладач пропонує будь-якому члену групи питання з теми. Всі ці аспекти дозволяють залучати до роботи та активізувати навіть пасивних студентів із низькою мотивацією чи недостатнім рівнем володіння латинської медичної термінології.

Під час використання кейс-методу необхідно дотримуватися певних правил складання кейса, брати до уваги особливості роботи з кейсом у різних вікових групах, дотримуватися організаційних правил роботи над кейсом у групі і, крім того, слід правильно визначити роль викладача, оскільки під час використання кейс-методу роль викладача суттєво відрізняється від традиційної.

Методичною метою застосування методу кейс-стаді може бути й ілюстрація до теорії, і чисто практична ситуація, і їхнє поєднання.

Отже, зміст кейса повинен відображати навчальні цілі. Кейс може бути коротким чи довгим, може викладатися конкретно або узагальнено. Слід утримуватися від надмірно насиченої інформації та інформації, що не має безпосереднього відношення до теми, що розглядається. У цілому кейс має містити дозовану інформацію, яка дозволяла б студентам швидко зрозуміти суть проблеми та надавала б усі необхідні дані для її вирішення.

Кейси не повинні бути занадто великими. Об'ємні кейси більше підходять для підсумкових занять, для поточних занять краще використовувати невеликі. Практика показує, що максимальний обсяг кейса не повинен перевищувати 5 сторінок.

Під час розв'язання кейса студент не тільки використовує отримані знання, але й виявляє свої особисті якості, зокрема уміння працювати в групі, а також демонструє рівень бачення ситуації та рівень володіння медичною термінологією. Причому активність роботи кожного, хто навчається за цією методикою, залежить від багатьох факторів, основними з яких є кількісний і якісний склад учасників, організаційна структура підгрупи, її розміщення, загальна організація роботи з кейсом, організація обговорення результатів, підведення підсумків.

На заняттях латинської мови доцільно використовувати аналітичні навчальні кейси. Робота над кейсом має на увазі аналітичне читання матеріалу, аналіз лексико-граматичних структур, заучування і тренінг нової лексики і, зрештою, постановку проблеми. Робота з текстами за фахом розширює професійні знання студентів і виробляє навички читання оригінального та адаптованого (в залежності від рівня групи) тексту. Після читання і аналізу тексту схема роботи над аналітичним кейсом припускає такі ж поетапні кроки, як і над іншими кейсами: це і робота в групах, і підготовка індивідуальних проєктів, і широка дискусія в групах [3]. Доцільно створювати професійно орієнтовані дискусії, прив'язуючи їх до майбутньої спеціальності студентів та застосовуючи відповідну спеціалізовану лексику.

Порядок роботи з ситуацією:

I. Індивідуальна робота 30 % часу:

1. Ознайомлення із ситуацією, 2. Визначення проблеми, 3. Узагальнення інформації, 4. Аналіз інформації;

II. Групова робота 50 % часу:

1. Уточнення проблем та їх ієрархія, 2. Формування альтернатив рішення, 3. Складання переліку недоліків кожного рішення, 4. Оцінка альтернатив;

III. Індивідуальна та групова робота 20 % часу:

1. Обгрунтування можливості використання альтернатив, 2. Підготовка звіту та презентація результату.

Звичайно, метод кейс-стаді не принесе користі, якщо його відірвати від решти навчального процесу. Він має застосовуватися нарівні з іншими методами викладання.

Наприклад, при проведенні занять у студентів-медиків добре себе зарекомендував такий вид роботи, як рольова гра; її використання доцільне при вивченні теми «Рецептура», де повинен відбуватися тандем у роботі лікаря та фармацевта. Після вивчення основного матеріалу – принципів і структури написання рецепта, особливостей фармакологічної дії препаратів тощо, студентам пропонується виконання наступного завдання: «Попрацюйте в групах з 3-х чоловік. Ролі учасників: Лікар, асистент лікаря, пацієнт. Умови: Асистент лікаря веде прийом пацієнта. Мета асистента: побудувати діалог з пацієнтом, з'ясувати симптоми захворювання, призначити лікування, виписати необхідні препарати. Мета

пацієнта: докладно викласти симптоми захворювання (якщо є можливість, вказати обмежуючі фактори – алергію, індивідуальну непереносимість препарату). Список захворювань додається нижче. Мета лікаря: проконсультувати роботу асистента, при необхідності – виправити помилки в написанні рецепта і курсі лікування, запропонувати власні рекомендації». При виконанні поставленого завдання відбувається розвиток комунікативних навичок студентів, підвищується інтерес до участі в занятті, студенти на практиці вивчають принципи етичного спілкування і поведінки лікаря по відношенню до пацієнта, а також відпрацьовують практичні навички написання рецептів.

Однією з цілей навчання студентів є їх підготовка до того, щоб стати фахівцями в науковій сфері, вміти працювати з першоджерелами, писати статті і розробляти проекти. У зв'язку з цим, поряд із поданням основного матеріалу пропонуємо використовувати так званий «метод проектів». Розглянемо це на конкретному прикладі. Під час вивчення іменників першої відміни, потрібно засвоїти лексичний мінімум, серед якого є і назви рослин (наприклад: *Mentha*, ае, f – м'ята, *Chamomilla*, ае, f – ромашка, *Convallaria*, ае f – конвалія). Викладач пропонує створити інформаційний проект про одну з рослин на вибір, у який можуть бути включені такі пункти: ботанічні особливості рослини, походження її латинської назви, легенди, пов'язані з

нею, застосування її у лікуванні певних захворювань. Цей проект студенти готують, а потім захищають перед групою. Згодом при вивченні нової лексики, студентам пропонують нові теми для проектів. Це сприяє створенню міжпредметних зв'язків і підвищенню обізнаності студентів як у сфері латинської мови, так і в сфері інших наук. У якості додаткових завдань може використовуватися читання або переказ уривків з текстів латинською мовою (наприклад, клятви Гіппократа або робіт античних медиків), вивчення крилатих прислів'їв і висловів (з короткою історією їх виникнення).

Висновки. Усі вищезгадані інтерактивні методи спрямовані на розвиток культури спілкування і формування особистості, яка володіє креативним та аксіологічним потенціалом, технологіями творчого саморозвитку, самовдосконалення та самоактуалізації. Отже, інтерактивні технології навчання латинської мови сприяють розвитку комунікаційних умінь, навичок роботи в парах і групах, умінь аргументувати й дискутувати в усіх учасників навчального процесу. Кейс-стаді як інтерактивна методика дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності майбутніх спеціалістів – студентів вищих медичних закладів. Він сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику.

Література та джерела

1. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. пос. / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
2. Устемиров К. Профессиональная педагогика / К.Устемиров, Н.Шаметов, И.Васильев. – Алматы : ТОО «Акнур и Ке», 2005. – 432 с.
3. Шапран Л.Ю. Роль кейс-методу у процесі вивчення іноземних мов для підготовки спеціалістів економічного профілю / Л.Ю.Шапран [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15629/1/8.pdf>>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
4. Шендерук О.Б. Використання методу кейс-стаді під час викладання іноземних мов / О.Б.Шендерук, В.А.Пермінова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com/23_SND_2008/Philologia/26584.doc.htm>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

Статтю посвячено вопросу использования интерактивных методов обучения латинского языка. Представлен анализ возможностей использования кейс-метода как метода современных технологий в профессионально-ориентированном обучении. Подробно раскрыта сущность понятия «кейс», «кейс-метод». Приведен пример использования кейс-метода на занятиях латинского языка. Указано, что метод case-study дает студентам возможность творчески применить пройденный языковой материал на базе своих профессиональных знаний и позволяет им адаптироваться к реальным и возможным ситуациям. С помощью кейс-метода студенты проявляют инициативу, испытывают самостоятельность в ходе усвоения теоретических положений и овладение навыками. Анализ кейсов (ситуаций) влияет на профессионализм студентов, способствует формированию их интереса к будущей профессии.

Ключевые слова: интерактивные методы обучения, кейс-стади, метод «проекту», ролевая гра.

The article deals with the problem of the interactive training methods' usage at the Latin language. The training of highly qualified specialist for the labour market, capable to think creatively, to act in non-standard situations, to work in a team to reach common results is the main task of the higher medical education. The problem of interactivity and practicability of these methods' usage at the Latin language for medical students is studied. The analysis of the possibilities of the case study method usage as a method of modern technologies in professional teaching is presented. The main point of the "case" and "case study method" terms is revealed in detail. An example of the case study method usage is analyzed. The case study method lets the students to apply their Latin knowledge in professional practice creatively and to adapt them for real and appropriate situations is shown in the article. The students initiate and feel independence in the course of theory learning and practical skills' mastering by means of the case study method. The analysis of the cases (situations) has an effect on the professionalism of the students and promotes formation of their future profession interests.

Key words: interactive training methods, case study method, project method, role play.